

ustavnim pravicam. Vsakdo se potrudi, da postane volilni mož ter priporoča le take národne kandidate, bodisi za volilne može, ali za poslance, od kojih si prepričan, da so šoli in učiteljstvu naklonjeni — naj že pripadajo narodni ali pa konservativni stranki. Mi hočemo šoli in učiteljstvu naklonjenih poslancev! Na volilnih shodih ne smemo molčati, ampak toplo priporočati deželnozborskim kandidatom šolo in učiteljstvo, kakor je storil na zadnjem takem shodu v Št. Petru na Notranjskem nadučitelj Košanski gospod Josip Rustija. Tako je prav!

Na delo tedaj vsi, komur je mar, da si priborimo naše pravice! Le nevstrašeno naprej za svobodo in prospeh naše šole! Ne plašimo se dela za sveto stvar in ne bojimo se zamere ne tu ne tam, kedar gré za naš ugled in naš stan!

V tem smislu kliče „Učiteljski Tovariš“ ob novem letu: Le naprej! S pomočjo božjo ne bo bistri glavi, pridnim rokam, vstrajnosti in poštenosti sreča nikdar dala slovesa.

Tedaj: Le naprej! Vedno bolj naprej!

Národna vzgoja.

(Spisal Jos. Ciperle.)

8.

Idejala te splošne vzgoje še nismo dočakali, in ga tudi ne bomo. Vsak človek ima svoja posebna svojstva, in dva otroka, dostikrat celo dva brata ne dasta se vzgajati po jednom in istem načelu. Kar velja o posamičnikih, to velja tem bolj o raznih narodih. Ti razlikujejo se med seboj že po jeziku, po šegah in navadah, po svojem duševnem življenji in po načinu, kako izražajo svoje misli. To se imenuje fizijognomija naroda, in nje odsev ima se zopet najti v njega vzgoji, ali kratko in malo: mladi Slovenec se nima vzgajati tako, kakor mladi Francoz, Italijan ali Nemec t. j. nje nalog bodi, pritisniti mu pečat fizijognomije njegovega naroda, — naroda slovenskega.

V dejstvu pokazale so se pa tudi premnogokrat ovire in težave pri tako zvani že zgoraj omenjeni splošni vzgoji. A ker se je navzlic temu postopalo trdovratno po njenih načelih, skazilo se je navadno vse. Vendar, da se je zaprečila ta skaza vsaj nekoliko, prirejevala in prikrojevala se je vzgoja že od nekoč bolj ali manj uspešno za ta ali oni narod. Toda ti poskusi obrodili niso nikjer dobrega sadú; bili so namreč vedno nepopolni. Kajti vrv narodne vzgoje nategnila se je vselej še le takrat, ko so jele popuščati ali se trgati vse druge vrvi, na kojih je visela splošna vzgoja.

9.

Kaj bodi tedaj nálog narodni vzgoji?

Pred vsem ima ona krasno zadačo razvijati in vtrjevati v mladem človeku ljubezen do domovine, do svojega naroda in do materinega jezika. — „Ceznatorna ljubezen do cerkve“ — piše papež Lev XIII. — „in natorna ljubezen do domovine, sta obé iz jednega in istega večnega vira; dvojčiči sta, in Bog je obéh začetnik in vzrok“. — Ljubiti domovino je zakon božji, in od tega čuvstva ne more oprostiti človeka nič. Bodi domovina človeka slavna, ali bodi zaničevana in zatirana, naj čakajo človeka odlikovanja in časti, ali naj mu pretí pogín za to; — on dolžan je ljubiti domovino, delovati za nje prospèh z vsemi svojimi silami do zadnjega izdihljeja.

A še drugi nalog ima narodna vzgoja. Vsak človek in vsak narod ima svoja svojstva: dobra in slaba. Oboja dadó se razviti in vtrditi, ali tudi iztrebiti in uničiti. In ravno narodna vzgoja ima delovati na to, da se slaba narodova svojstva iztrebljajo in izgubljajo, in da se dobra razvijajo in vtrjujejo. Drobno vzgojen Slovenec ima kazati svetu vse, kar diči in krasi narod, iz kojega izhaja, — narod slovenski.

10.

Pač tudi to imela bi učiniti ona tako zvana in toliko slavljena splošna vzgoja. Toda to bila je za-njo vedno le postranska stvar. Domoljubje, misli se, je tako samo po sebi umevno; čemú se tedaj ukvarjati ž njim na dolgo in široko. Posledica temu je pa bilo odpadništvo zdaj tega, zdaj onega človeka od svojega naroda. Žalibog, da je odpadništvo posebno pri nas Slovencih še vedno na dnevnem redu. Koliko jih je odpadlo v prejšnjih letih od svojega naroda, in koliko odpade jih še dan za dnevom. In vendar je nam prav škoda za vsako narodno silo, ki prestopi v tuji tabor, ali ki se sploh ne pojavlja v korist svojemu narodu in svoji domovini.

Mi Slovenci smo pa tudi jako čudni ljudje. Kar bojimo se strogo naglašati svoj slovenski značaj iz strahú, da bi ne žalili kakega tujca, ali pa, da bi ne rekel kdo, da smo panslavisti. Grozna beseda to: panslavist. Kar pretrese nas od nog do glave, kedar nas kdo nazivlje tako. S tem priimkom čutimo se kar zadavljene ali vsaj osramočene pred celim svetom; kar cela tolpa biričev in vragov prikaže se nam pri tem imenu. Naši nasprotniki pa tudi dobro vedó, kaki strahopezljivci smo, kako nas pretrese vselej ta priimek, in zato ga tudi prav pridno rabijo proti nam. A nam zmanjka navadno besedi, da bi jih zavrnil vselej, kakor zaslužijo.

Ne bodimo vendar tako preprosti. Besede panslavist nismo skovali mi, in nikdar se nismo imenovali panslaviste. Beseda ta je tako malo slovenska ali slovanska: kakor besedi: „pantheon in pantheist“.

Ta priimek rabili so najprvo Madjari Slovakom nasproti, ko so ti jeli gojiti svojo literaturo in likati svoj jezik. Ta beseda bila je tam nekaka denuncijacija Slovakov, da oni bajè prežé čez meje avstrijsko-ogrske države. Isto to skuša se izraziti s to besedo tudi o družih slovanskih narodih.

Ali naj se nam dokaže, da prežimo čez meje avstrijske, naj se nam dokaže, da nismo ravno tako dobri avstrijski državljani, še mnogo boljši smo, nego drugi v Avstriji živeči narodje. To smo kazali vedno v dejanji, kedar je bilo treba braniti Avstrijo proti vnanim sovražnikom. To smo kazali stoletja, ko smo skoro sami bili ona mogočna stena, ob kojoj se je zaletaval kruti Turčin hoteč porušiti Avstrijo. To kazali smo tudi pozneje do današnjega dne. Med tem, ko smo mi stoletja in stoletja stali na straži, živeli so drugi evropejski narodi v miru, gojili svoje jezike in literature, ter postali mogočni. V zahvalo za to pitajo nas sedaj z izdajicami in neolikanci. Dostikrat bilo bi pametneje, ako bi ti ljudje vprašali sami sebe: „Kaj smo pa vendar mi storili prav za prav v slavo Avstrije, mi, ki smo patent vzeli za to, da smo Avstrijci?“ — Bog zna, kakov bil bi odgovor na to vprašanje.

Pomnite: Slovenca in Slovana sploh dičila je vedno ljubezen do svojega vladarja, in zoper to ljubezen ni grešil on nikdar. Pač grešili so zoper njo dostikrat ravno oni, ki ga blatijo z besedo izdajica.

11.

A kaj se ne imenuje vse dan danes panslavizem? — Vsako slovensko literaturno delovanje, vsaka simpatija do družega slovanskega naroda, že vstanovljenje slovenskih čitalnic in posojilnic, deklamovanje slovenskih pesmi, vse, vse, kjer in koder se gane Slovenec, vse je panslavistiško delovanje. Smejal bi se človek takim budalostim naših nasprotnikov, ako bi ne imelo čestokrat neugodnih posledic. A to hočejo namreč ravno naši nasprotniki.

Vendar bi ne imeli ti toliko vspeha, ako bi jih ne podpirali naši odpadniki. Ti so še nevarnejši, posebno če govoričijo: „Saj smo tudi mi rojeni Slovenci, tudi mi vemo, kaj je narodu v prid“. Naši rojeni nasprotniki pa, ki sicer kruto obsojajo vsacega svojega odpadnika, sklicujejo se potem na naše odpadnike rekóč: „Glejte, saj je tudi ta rojen Slovenec, in vendar ne odobrava vašega delovanja. Kaj hočete tedaj?“

Na glas izjaviti se mora vendar enkrat in strogo naglasiti, da oni, ki se pajdaši z našimi nasprotniki, nima pravice svetovati nam in učiti nas, kaj je pravo in kaj ni. Kaj je narodu našemu v korist in kaj mu ni, o tem govoriti prisojamo pravico le sebi, ki se družimo z narodom, ki ga ljubimo in spoštujemo, in ki čutimo ž njim njega gorjé in radost. Vsi tako zvani dobri soveti naših odpadnikov so pravi pravecati Judeževi poljubi in družega nič.

(Dalje prih.)